Francesc Costa
Mataró.
La ciutat en una imatge.
SARRAS

L'any 1928 a Mataró li va venir be i li va venir malament. La cosa gran va ser la inauguració del tramvia a Argentona el mes de maig amb l'obra de la Rambla per deixar-lo passar, i la cosa dolenta les rieres que tot ho van inundar, una altre vegada. Aquesta imatge que teniu al davant vol ser com un aparador de vida local, perquè s'hi amaguen tantes històries, fils dels que podem estirar per descobrir-les; porta entreoberta al passat: un mar de barrets, mirades i complicitats, balcons amb ulls amatents, quitxalla i curiosos, el sentiment de comunitat en les incerteses de l'època.

Al centre de la composició, una figura eclesiàstica d'alt rang, un bisbe, avança amb pas ferm i dignitat. Porta la mitra alta, aquell barret punxegut que simbolitza l'autoritat espiritual, i una capa pluvial ricament ornamentada que dos clergues, a banda i banda, sostenen amb reverència, estenent la tela com si fos l'ala d'un àngel protector. L'envolten altres membres del clero, vestits amb capes fosques i birrets, alguns portant bàculs llargs. Les vestimentes, plenes de brodats i detalls que intueixes luxosos.

La Mare de Déu de l'Amor Formós passejada per membres de la Congregació Mariana. Aquest any la congregació de Mataró va viure un dels seus moments més significatius en celebrar el seu 25è aniversari. Al voltant, la vida civil observa respectuosa. Siluetes de la multitud, caps descoberts o barrets, miren cap a la comitiva, atrapats per sempre en aquest instant de devoció col·lectiva.

Al mig de la imatge, las autoritats municipals i provincials. És l'època de la dictadura del general Primo de Rivera. El mes de març, la majoria de regidors van dimitir en bloc per discrepàncies amb l'alcalde. Per substituir-los, el Governador Civil va nomenar directament al maig diversos prohoms de la ciutat. L'alcalde era Antoni de Palau i de Simón, que també presidia el partit de la Unión Patriótica. El podem veure en primer terme darrera els religiosos, amb el cap cap avall. Al seu entorn, els regidors. A la seva dreta mossèn Josep Samsó. Al darrera, quatre homes uniformats amb les gorres característiques de la guàrdia urbana.

Els guàrdies civils, amb uniforme de gala, escorten la Verge com un ornament més de la processó. Feia dècades que el cos era present a la ciutat, allotjat en dependències provisionals des de mitjan segle dinou: primer al carrer de Palmerola, després a l'antiga caserna, fins que el 1921 s'instal·len en un edifici de nova planta al Camí Ral, al barri de l'Havana. Una obra, promoguda per fabricants locals, en temps de mala maror. En la imatge anterior s'han vist, escopetes enlaire i un grup que la fotografia apilona, els soldats del Regiment d'Artilleria Lleugera. Tropa de guarnició permanent, estacionada en una caserna habilitada l'any 1918 a les naus de l'antiga fàbrica tèxtil Escubós, prop de l'estació del tren. Antigament, els soldats s'allotjaven en un quarter a la part alta de la Riera, que era vora la presó i també era com una presó, fins que passen al nou recinte, de patis oberts.

Algunes cases de la Plaça de Santa Anna. Comencem per la de la cantonada, la dels quatre balcons. Era la fonda regentada per Vicenç Giribés, en aquest local durant molts anys hi ha haver el restaurant del Blinco, tal vegada la continuïtat de l'establiment, i jo de petit hi havia anar a sopar. Recordo una família nombrosa que abans d'agafar la forquilla i el ganivet tots resaven. A la casa que segueix hi feia estada el sastre Josep Gabriel, però té un origen d'allò més interessant. El 1815 la varen edificar els germans Rumeu, en venir de Cuba. Aquests van ser els indianos més importants de la ciutat, propietaris de la finca del Viver d'Argentona. Al costat una la botiga de gènere de punt, amb unes senyores al balcó. Els arbres acabats de plantar, esperen dies millors. Una vella molt vella i vestida de vella, negra i enfeinada cap a casa, que no està per orgues .

En primer terme s'alça el monument, inaugurat l'any 1892 i nascut del traç de l'arquitecte municipal Emili Cabañes. Es tracta d'una mostra de gratitud dedicada «A los mataroneses muertos en defensa de la Patria y de la libertad» durant la invasió francesa del 16 de juny de 1808 —la tràgica diada de Corpus— així com en els diversos combats que van sagnar les guerres carlines els anys 1836, 1837, 1873 i 1875. L'homenatge és un obelisc esvelt, custodiat per un reixat de ferro forjat amb puntes en forma de llança, que era tant perillós, que el varen acabar desmuntant. Una bona peça, lluïa prou. I al darrera, en el carrer de Santa Teresa, una botiga històrica, la del sastre Enric Serras –encara oberta– i al costat, també històrica i que ha passat a la història, fent cantonada amb la Rambla, el comerç de teixits de Joan Dormuà Trias.

ERRAS

A la Rambla varen tallar una filera d’arbres centenaris, plàtans que havien resseguit la historia, perquè el progrés ho demanava. Hi havia de passar el tramvia d'Argentona, i posats a fer ho deixen tot nou. Ara serà un bulevard, cosa del dia, com a París diuen, perquè hi passin cotxes. A terra el quiosc de premsa, dos cases al Camí Ral del Cós d'en Saldoni. Els veïns, com toca, varen protestar, que ara no hi ha ombra. A la imatge en qüestió hi ha arbres escapçats, s'insinuen les vies, llums que toquen el cel, i en la boira del clixé s'escolen detalls que seria curiós de saber.

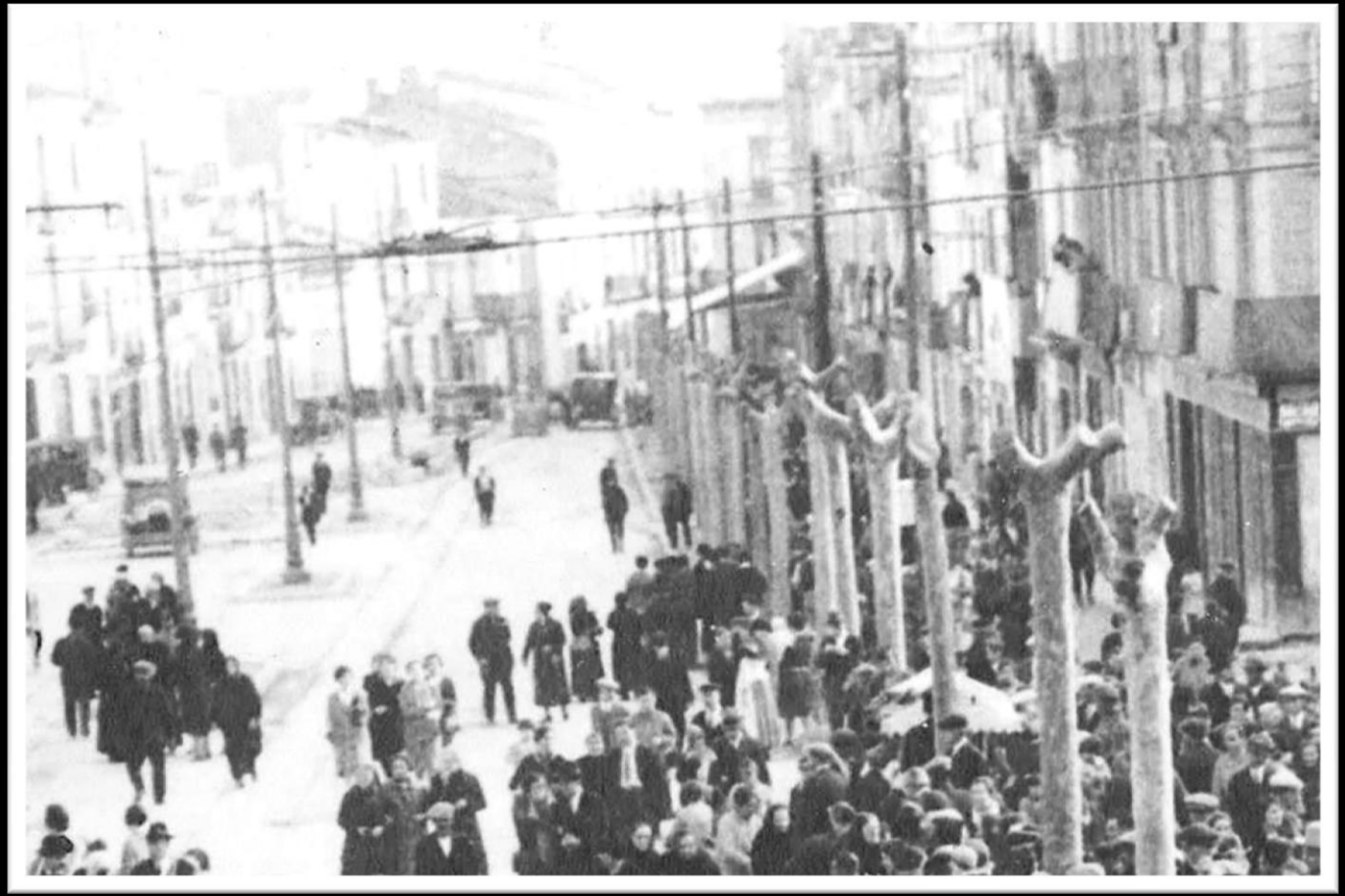

En aquesta imatge ens agraden els cotxes, n'hi sis de particulars, els Hispano-Suiza, els Elizalde, els David, aquest aire de cosa moderna, però un carro amb un cavall passa pel mig, toquem de peus a terra perquè encara era el vehicle principal pe tantes coses: pagesos, patates i embalums. La il·luminació es protagonista en aquest nou espai urbà, llums que aguanten uns llargs postes que miren al cel, acabats de posar en les obres inaugurades. A l'esquerra i mig partit, un autobús, quatre llaunes per anar a Barcelona a poc a poc.

La multitud omple els carrers i les voreres. Quant a la indumentària masculina: duen un vestit de carrer consistent en una jaqueta fosca de tall recte i pantalons a joc, camisa blanca amb coll dur (de vegades corbata o llacet). Abrics llargs de roba fosca, barret de feltre o gorra plana (boina o similar), comú entre les classes populars. La gent fa goig, és festa grossa i s'ha de lluir la roba bona. Si el cap cobert era exigible, ara es comença a veure homes amb els cabells —i un que no en té— a l'aire.

Les dones porten vestits llargs fins als turmells, de tall recte o lleugerament acampanat, amb mànigues llargues o tres quarts. Mocadors o mantellines al cap, tot i que en aquesta foto moltes hi surten amb barret petit o el cap descobert, la cosa moderna, també. Sobre el vestit, abrics o jaquetes curtes. Mitges fosques i sabates de taló baix. Els nens, com adults en miniatura: vestits foscos o pantalon curt amb jaqueta. Les nenes, amb vestits clars i foscos, hi ha de tot. Una amb barret, de casa bona, una amb un cap de fregall, de casa pobre. Notem el quiosc, amb unes balances, i les llaminadures que tenien clientela entre la quitxalla. *Francesc Costa Oller*